

"Ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті базалық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру, ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті гранттық қаржыландыру және ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін коммерцияландыру, іргелі ғылыми зерттеулерді жүзеге асыратын ғылыми ұйымдарды қаржыландыру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің міндетін атқарушының 2023 жылғы 6 қарашадағы № 563 бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2024 жылғы 31 желтоқсандағы № 629 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2024 жылғы 31 желтоқсанда № 35614 болып тіркелді

БҰЙЫРАМЫН:

1. "Ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті базалық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру, ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті гранттық қаржыландыру және ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін коммерцияландыру, іргелі ғылыми зерттеулерді жүзеге асыратын ғылыми ұйымдарды қаржыландыру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің міндетін атқарушының 2023 жылғы 6 қарашадағы № 563 бұйрығына (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 33613 болып тіркелген) бұйрығына мынадай өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін:

кіріспе мынадай редакцияда жазылсын:

""Ғылым және технологиялық саясат туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабының 19) тармақшасына және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы 19 тамыздағы № 580 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі туралы ереженің 15-тармағының 131) тармақшасына сәйкес БҰЙЫРАМЫН:";

көрсетілген бұйрықпен бекітілген Ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті базалық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру, ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті гранттық қаржыландыру және ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін коммерцияландыру, іргелі ғылыми зерттеулерді жүзеге асыратын ғылыми ұйымдарды қаржыландыру қағидаларында:

1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"1. Осы Ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті базалық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру, ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті гранттық қаржыландыру және ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық

қызмет нәтижелерін коммерцияландыру, іргелі ғылыми зерттеулерді жүзеге асыратын ғылыми ұйымдарды қаржыландыру қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар) "Ғылым және технологиялық саясат туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабының 19) тармақшасымен (бұдан әрі – "Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2022 жылғы 19 тамыздағы № 580 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі туралы Ереженің 15-тармағының 131) тармақшасына сәйкес әзірленді және ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық базалық және бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру тәртібін айқындайды, ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті гранттық қаржыландыру және ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін коммерцияландыру, ғылыми ұйымдарды қаржыландыру, іргелі ғылыми зерттеулерді жүзеге асыру тәртібін айқындайды.";

2-тармақта:

4) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"4) ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін коммерцияландыру туралы есеп – ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін коммерцияландыру жобасын іске асырудың нәтижелері мен тиімділігі туралы ақпаратты қамтитын құжат;"

б) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"б) ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін коммерцияландыруға арналған грант – экономиканың басым секторлары шеңберінде ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін коммерцияландыру жобаларын (бұдан әрі – ҒҒТҚН) іске асыру үшін өтеусіз және қайтарымсыз негізде берілетін қаражат;"

11) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"11) мемлекеттік тапсырыс – іргелі ғылыми зерттеулерді жүзеге асыратын ғылыми ұйымдарды базалық, гранттық, бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру, ғылыми-техникалық қамтамасыз етуді қаржыландыру және ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін коммерцияландыруды қаржыландыру нысанында бюджет есебінен қаржыландырылатын ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындауға арналған шарт негізінде ғылыми-техникалық қамтамасыз етудің ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектісіне уәкілетті органның және (немесе) салалық уәкілетті органдардың тапсырысы;"

мынадай мазмұндағы 12) тармақшамен толықтырылсын:

"12) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органының мемлекеттік тапсырысы – бюджет қаражаты есебінен қаржыландырылатын ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындауға арналған шарт негізінде

облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органының ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектісіне тапсырысы";

4-тармақтың екінші бөлігі мынадай редакцияда жазылсын:

"Аккредиттелген ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектісі немесе дербес білім беру ұйымы мен уәкілетті орган және (немесе) салалық уәкілетті орган не ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті қаржыландыратын уәкілетті орган айқындаған заңды тұлғалар арасында бүкіл оларды іске асыру мерзімі, бірақ Заңның 34-бабының 4-тармағына сәйкес бес жылдан аспайтын ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламаларды іске асыруға арналған шарт.";

5 және 6-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"5. Базалық қаржыландыру Заңның 35-бабының 1-тармағына сәйкес салалық уәкілетті орган айқындаған дауыс беретін акциялардың (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы тікелей не жанама түрде заңды тұлғаларға тиесілі, дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы уәкілетті органда аккредиттелген және олар үшін басым бағыттар бойынша ғылыми зерттеулер жүргізуге мемлекеттік тапсырманы және (немесе) мемлекеттік тапсырысты орындайтын мемлекетке тиесілі (бұдан әрі – базалық қаржыландыру субъектілері), дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы мемлекетке тиесілі мемлекеттік ғылыми ұйымдар мен мемлекеттік жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына теңестірілген ғылыми ұйымдарға, сондай-ақ жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына бөлінеді.

Заңның 35-бабының 2-тармағына сәйкес іргелі ғылыми зерттеулерді жүзеге асыратын ғылыми ұйымдардың уәкілетті орган бекіткен тізбесіне енгізілген ғылыми ұйымдарға базалық қаржыландыру бөлінбейді.

6. Базалық қаржыландыру субъектілері болып табылатын ұйымдардың тізбесін уәкілетті орган Заңның 35-бабының 4-тармағына сәйкес салалық уәкілетті органдардың ұсыныстары негізінде қалыптастырады және бекітеді.";

10-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"10. Базалық қаржыландыру нормаларын уәкілетті орган Заңның 6-бабының б) тармақшасына сәйкес әзірлейді және бекітеді.";

18-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"18. Салалық уәкілетті органдар жоспарланатын жылдың алдындағы жылдың 15 қаңтарына дейінгі мерзімде осы Қағидаларға 3-қосымшаға сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия (бұдан

әрі – ЖҒТК) айқындаған Қазақстан Республикасының ғылымын дамытудың басым бағыттарына сәйкес гранттық қаржыландырудың басым, мамандандырылған бағыттары мен көлемі туралы ұсыныстарды уәкілетті органға жібереді.";

20-тармақтың екінші бөлігі мынадай редакцияда жазылсын:

"Сараптама орталығы ҰҒК шешімдерін жоспарланатын жылдың алдындағы жылдың 15 ақпанына дейін уәкілетті органға жібереді.";

22 және 23-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"22. ЖҒТК жоспарланатын жылдың алдындағы жылдың 30 наурызына дейін Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 7 қазандағы № 826 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Үкіметінің жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия туралы ережеге (бұдан әрі – ЖҒТК туралы ереже) сәйкес белгіленген тәртіппен тиісті шешім қабылдайды.

Уәкілетті орган 15 (он бес) жұмыс күні ішінде ЖҒТК шешімін белгіленген тәртіппен қаржыландыру көлемін республикалық бюджет комиссиясының (бұдан әрі – РБК) қарауына шығару үшін бюджеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті органға жібереді.

Ғылымды дамытудың басым бағыттары және басым бағыттар бойынша бөлінген гранттық қаржыландыру көлемі бойынша ЖҒТК шешімі қабылданғаннан кейін уәкілетті орган және салалық уәкілетті органдар жоспарланатын жылдың алдындағы жылдың 15 сәуіріне дейін ЖҒТК шешімімен мақұлданған қаражат шегінде конкурстық құжаттаманы әзірлейді, бекітеді және гранттық қаржыландыруға конкурс жариялайды.

РБК қаржыландыру көлемін қысқартқан кезде, бюджеттік бағдарламалардың әкімшілері 5 (бес) жұмыс күні ішінде гранттық қаржыландыруға арналған конкурстық құжаттамаға тиісті өзгерістер енгізеді және РБК шешімімен бекітілген қаржыландыру көлемін негізге ала отырып, қаражатты күнтізбелік 30 (отыз) күн ішінде басым бағыттар бойынша қайта бөледі.

23. Гранттық қаржыландыруды конкурс жариялаған уәкілетті орган немесе салалық уәкілетті орган не Заңның 36-бабының 9-тармағына сәйкес ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті қаржыландыратын уәкілетті орган айқындаған заңды тұлғалар жүзеге асырады.";

26 және 27-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"26. Гранттық қаржыландыру конкурсына аккредиттелген ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектілері, сондай-ақ тең шарттарда дербес білім беру ұйымдары қатысады.

27. Гранттық қаржыландыруға арналған конкурстық құжаттаманы уәкілетті орган және (немесе) салалық уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді, Заңның 36-бабының 6 және 7-тармақтарына сәйкес 2 (екі) жұмыс күні ішінде сараптама орталығына жіберіледі.";

28-тармақтың 11) тармақшасы мынадай редакцияда жазылсын:

"11) өтінімдерді қабылдаудың соңғы мерзімі өтінімдерді қабылдаған күннен бастап күнтізбелік кемінде 15 (он бес) күн және 30 (отыз) күннен аспайды,";

29-тармақтың бірінші бөлігі мынадай редакцияда жазылсын:

"29. Қолданбалы ғылыми зерттеулер бойынша грант алуға үміткер қатысушы қоғамдық, гуманитарлық ғылымдар, атом энергиясын пайдалану, ұлттық қауіпсіздік пен қорғаныс ғылымы саласындағы қолданбалы ғылыми зерттеулерді қоспағанда, жобаны қажетті ресурстармен, оның ішінде қаржылық ресурстармен ішінара қамтамасыз ете отырып, жеке серіктестің қатысуын қамтамасыз етеді.";

30 және 31-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"30. Гранттық қаржыландыруға арналған конкурсты уәкілетті орган немесе салалық уәкілетті орган жариялайды және хабарландыру Заңның 36-бабының 5-тармағына сәйкес конкурс жариялаған уәкілетті органның немесе салалық уәкілетті органның интернет-ресурсында орналастырылуға жатады.

31. Гранттық қаржыландыру конкурсына қатысуға өтінім осы Қағидаларға 5-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жасалады.

Гранттық қаржыландыруға қатысуға өтінімдерді аккредиттелген ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектілері, сондай-ақ дербес білім беру ұйымдары конкурс жариялаған уәкілетті органға немесе салалық уәкілетті органға береді.

Мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді қамтитын ұлттық қауіпсіздік және қорғаныс саласында өтінімдер беру "Мемлекеттік құпиялар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі – Мемлекеттік құпиялар туралы Заң) 25-бабына сәйкес жүзеге асырылады.";

33-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"33. Мемлекеттік ғылыми-техникалық сараптама (бұдан әрі – МФТС), сондай-ақ сұратылатын сомалардың негізділігін бағалау ұйымдастыру мен жүргізу Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2024 жылғы 7 қарашадағы № 517 бұйрығымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 35344 болып тіркелген) бекітілген Мемлекеттік ғылыми-техникалық сараптаманы ұйымдастыру және жүргізу қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады.";

35 және 36-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"35. Гранттық қаржыландыруға арналған конкурстың нәтижесі Заңның 36-бабының 8-тармағына сәйкес гранттық қаржыландыруға арналған әрбір өтінім бойынша қабылданған және уәкілетті орган немесе салалық уәкілетті орган бекіткен ҰҒК шешімдері болып табылады.

36. Гранттық қаржыландыруға арналған конкурстың нәтижелері Заңның 36-бабының 10-тармағына сәйкес ұлттық қауіпсіздік және қорғаныс саласындағы нәтижелерді қоспағанда, конкурс жариялаған уәкілетті органның немесе салалық уәкілетті органның интернет-ресурстарында орналастырылуға жатады.";

38-тармақтың бірінші және екінші бөлігі мынадай редакцияда жазылсын:

"38. Гранттық қаржыландыруға арналған конкурстың жеңімпаздары Гранттық қаржыландыруға арналған конкурстың нәтижелері жарияланған күннен бастап 30 (отыз) жұмыс күні ішінде Заңның 36-бабының 9-тармағына сәйкес уәкілетті органмен немесе салалық уәкілетті органмен не уәкілетті орган айқындаған заңды тұлғалармен шарт жасасады.

Гранттық қаржыландыруға арналған конкурстың жеңімпаздары Заңның 36-бабының 9-тармағына сәйкес конкурс жариялаған уәкілетті органға немесе салалық уәкілетті органға не уәкілетті орган айқындаған заңды тұлғаларға жазбаша нысанда ресми хабарлама жіберу арқылы гранттық қаржыландыру бойынша мемлекеттік тапсырысты орындауға және ғылыми зерттеулерді орындауға шарт жасасудан бас тартады.";

39-тармақтың екінші бөлігі мынадай редакцияда жазылсын:

"Ғылыми жобаның мақсаттарын өзгерту құқығынсыз түпкілікті нәтижелердің тиімді орындалуын және қол жеткізілуін қамтамасыз ету мақсатында жобаның ғылыми жетекшісі қаражатты күнтізбелік жылға бекітілген жалпы көлем шеңберінде шығындар баптары арасында қайта бөледі.";

42 және 43-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"42. Ғылыми, ғылыми-техникалық жобаны іске асыру және ағымдағы жылы қаржыландыру, қаржыландыруды тоқтату сараптама орталығы ұсынатын ғылыми, ғылыми-техникалық жобаларды іске асыру мониторингінің нәтижелері мен олардың нәтижелілігіне негізделген ҰҒК шешіміне сәйкес жүзеге асырылады.

Өтінім беруші жобаны іске асыру кезеңі аяқталғанға дейін күнтізбелік он күн бұрын сараптама орталығына жоба бойынша ақпаратты (атауы, өтінім беруші, ғылыми жетекші, іске асыру кезеңі, қаржыландыру сомасы, өтінімнің қысқаша абстрактісі, жылдар бойынша алынған нәтижелердің күтілетін нәтижелері мен аннотациясы, толық библиографиялық сипаттамасы бар жарияланған жарияланымдар тізбесі) ұсынады.

Ғылыми, ғылыми-техникалық жобаларды іске асырудың барлық кезеңі аяқталғаннан кейін сараптама орталығы өз сайтында жобалар бойынша ақпаратты (атауы, өтінім беруші, ғылыми жетекші, іске асыру кезеңі, қаржыландыру сомасы, өтінімнің қысқаша абстрактісі, жылдар бойынша алынған нәтижелердің күтілетін нәтижелері мен аннотациясы, толық библиографиялық сипаттамасы бар жарияланған жарияланымдардың тізбесі) күнтізбелік 30 (отыз) күн ішінде жариялайды және орындалған ғылыми жұмыстардың нәтижелерін, ғылыми-техникалық жобаларды кешенді бағалауды жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясына 3 (үш) жұмыс күні ішінде жобалардың қорытынды есептерін жібереді.

Жобалардың іске асырылуына және қаражаттың мақсатты пайдаланылуына қоғамдық бақылауды қамтамасыз ету үшін сараптама орталығы жариялайтын ақпарат

ресми веб-сайт арқылы жұртшылыққа қолжетімді және қаражаттың жұмсалуды мен мониторинг нәтижелері туралы деректерді қамтуы тиіс.

43. Заңның 37-бабының 1-тармағына сәйкес бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру стратегиялық маңызды мемлекеттік міндеттерді, оның ішінде ұлттық ғылыми-техникалық міндеттерді шешу мақсатында стратегиялық ғылыми зерттеулер жүргізуге бөлінеді және конкурстық негізде жүзеге асырылады. Ұлттық қауіпсіздік және қорғаныс саласында қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізуге бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру жоғары ғылыми-техникалық комиссияның шешімі бойынша конкурстық рәсімдерден тыс бөлінеді.";

45-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"45. Салалық уәкілетті органдар жоспарланатын жылдың алдындағы жылдың 15 қаңтарына дейінгі мерзімде уәкілетті органға бағдарламалық-нысаналы қаржыландырудың басым және мамандандырылған бағыттары туралы ұсыныстарды, сондай-ақ қаржыландыру көлемін және ғылыми-техникалық тапсырмалар құнының негіздемесін көрсете отырып, бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру шеңберінде ғылыми-техникалық тапсырмаларды жібереді.

Салалық уәкілетті органдардың басым және мамандандырылған бағыттары бойынша ұсыныстарды уәкілетті орган сараптама орталығына салалық уәкілетті органдар ұсыныстарды ұсыну мерзімі аяқталған күннен бастап 2 (екі) жұмыс күні ішінде жібереді.

Сараптама орталығы бағдарламалық-нысаналы қаржыландырудың басым және мамандандырылған бағыттары мен көлемдері бойынша ұсыныстарды алған күннен бастап 2 (екі) жұмыс күні ішінде оларды ҰҒК қарауына жібереді.

Сараптама орталығы ҰҒК шешімдерін уәкілетті органға жоспарланатын жылдың алдындағы жылдың 15 ақпанына дейін жібереді.

Бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру шеңберіндегі ғылыми-техникалық тапсырмаларды ғалымдар, ҰҒК мүшелері, ғылым салалары бойынша мамандар, уәкілетті мемлекеттік органның, салалық мемлекеттік органдардың өкілдері, сондай-ақ стратегиялық жоспарлау саласындағы уәкілетті органның өкілдері қатарынан уәкілетті орган немесе салалық уәкілетті орган қалыптастырған жұмыс тобы жоспарланатын жылдың алдындағы жылдың 15 ақпанына дейінгі мерзімде әзірлейді.

Әзірленген ғылыми-техникалық тапсырмалар ғылыми-техникалық тапсырмаларға сараптама жүргізу үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясына, сондай-ақ мемлекеттік бюджеттен бұрын қаржыландырылған жобалармен және бағдарламалармен қайталану фактілерінің болмауын тексеру үшін Сараптама орталығына күнтізбелік 7 (жеті) күн ішінде жіберіледі.

Қайталану анықталған кезде ғылыми-техникалық тапсырма қабылданбайды.

ҰҒК шешімімен ұсынылған бағдарламалық-нысаналы қаржыландырудың басым бағыттары мен көлемі бойынша ұсыныстарды, сондай-ақ Қазақстан Республикасы

Ұлттық ғылым академиясының және Сараптама орталығының жүргізілген сараптамасының қорытындыларымен жұмыс тобы әзірлеген бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру шеңберіндегі ғылыми-техникалық тапсырмаларды уәкілетті орган ЖҒТК қарауына шығарады.

ЖҒТК жоспарланатын жылдың алдындағы жылдың 30 наурызына дейін ЖҒТК туралы Ережеге сәйкес белгіленген тәртіппен шешім қабылдайды.

Уәкілетті орган ЖҒТК шешімі қабылданған күннен бастап 15 (он бес) жұмыс күні ішінде бюджеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті органға белгіленген тәртіппен қаржыландыру көлемін РБК қарауына шығару үшін ЖҒТК шешімін жібереді.

Ғылымды дамытудың басым бағыттары және басым бағыттар бойынша бөлінген бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру көлемі бойынша ЖҒТК шешімі қабылданғаннан кейін және РБК қарағаннан кейін уәкілетті орган мен салалық уәкілетті органдар жоспарланатын жылдың алдындағы жылдың 1 маусымына дейін ЖҒТК айқындаған ғылыми-техникалық тапсырмалар бойынша конкурстық құжаттаманы әзірлейді, бекітеді және РБК шешімімен мақұлданған қаражат шегінде бағдарламалық-нысаналы қаржыландыруға конкурс жариялайды.

РБК қаржыландыру көлемін қысқартқан кезде бюджеттік бағдарламалардың әкімшілері бағдарламалық-нысаналы қаржыландыруға арналған конкурстық құжаттаманы түзетеді және РБК шешімімен бекітілген қаржыландыру көлемін негізге ала отырып, қаражатты басым бағыттар бойынша қайта бөледі.

Ғылыми, ғылыми-техникалық бағдарлама бойынша бағдарламалық-нысаналы қаржыландыруға арналған конкурсты уәкілетті орган немесе салалық уәкілетті орган жариялайды және Заңның 37-бабының 3-тармағына сәйкес хабарландыру конкурс жариялаған уәкілетті органның немесе салалық уәкілетті органның интернет-ресурсында орналастырылуға жатады.";

49, 50 және 51-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"49. Мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді қамтитын ұлттық қауіпсіздік және қорғаныс саласында қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізуге конкурстық негізде және конкурстық рәсімдерден тыс іске асырылуы ұсынылатын нысаналы бағдарламаларды Сараптама орталығы МФТС қағидаларында белгіленген рәсімдер жүргізілгеннен кейін тиісті ҰҒК қарауына жібереді. ҰҒК іске асырылуы конкурстық негізде ұсынылатын нысаналы бағдарламаларды, сондай-ақ мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді, сондай-ақ олар бойынша экономикалық негізділікті бағалауды қамтитын МФТС қорытындысын қамтитын ұлттық қауіпсіздік және қорғаныс саласындағы қолданбалы ғылыми зерттеулерді жүргізуге арналған конкурстық рәсімдерден тыс қаржыландыруға ұсынылатын бағдарламаларды қарайды және олар бойынша бөлінетін қаржыландыру нысандары мен көлемдерін айқындайды ғылыми зерттеулер жүргізу не қаржыландыру сомаларын көрсете отырып, қаржыландырудан

бас тартылады және оларды ҰҒК туралы Ережеге сәйкес бағдарламалық-нысаналы қаржыландыруға конкурс жариялаған уәкілетті органға немесе салалық уәкілетті органға жібереді.

50. Бағдарламалық-нысаналы қаржыландыруға конкурс жариялаған уәкілетті орган немесе салалық уәкілетті орган ЖҒТК туралы ережеге сәйкес ҰҒК шешімі негізінде ғылыми және ғылыми-техникалық бағдарламаларды іске асыруға мақұлданған өтінімдер бойынша бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру жөніндегі конкурстың нәтижелері туралы ЖҒТК-ға хабарлайды.

Нысаналы ғылыми, ғылыми-техникалық бағдарламаны іске асыруға арналған конкурстың жеңімпаздары ҰҒК шешімінің негізінде айқындалады және Заңның 37-бабының 7-тармағына сәйкес конкурс жариялаған уәкілетті орган немесе салалық уәкілетті орган бекітеді.

Ұлттық қауіпсіздік және қорғаныс саласында қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізуге арналған бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру бойынша ҰҚК шешімдерінің негізінде іске асырылуы конкурстық рәсімдерден тыс қаржыландыруға ұсынылатын нысаналы бағдарламаларды мақұлдайды (немесе қабылдамайды).";

51. Уәкілетті орган салалық уәкілетті органдарға іске асырылуы Ұлттық қауіпсіздік және қорғаныс саласында қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізуге конкурстық рәсімдерден тыс қаржыландыруға ұсынылатын ЖҒТК мақұлдаған нысаналы бағдарламалар бойынша мәліметтерді 3 (үш) жұмыс күні ішінде жібереді.";

53-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"53. Бағдарламалық-нысаналы қаржыландыруға арналған конкурсқа аккредиттелген ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектілері, сондай-ақ дербес білім беру ұйымдары, оның ішінде бірлесіп орындаушылар ретінде қатысады.

Ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметтің аккредиттелген субъектілері болып табылатын заңды тұлғаларға бағдарламалық-нысаналы қаржыландыруға арналған конкурсқа қатысу мақсатында индустриялық-ғылыми технологиялық консорциум құруға жол беріледі.

Мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді қамтитын ұлттық қауіпсіздік және қорғаныс саласында өтінімдер беру Мемлекеттік құпиялар туралы Заңның 25-бабына сәйкес жүзеге асырылады.";

55-тармақтың 11) тармақшасы мынадай редакцияда жазылсын:

"11) өтінімдерді қабылдаудың соңғы мерзімі өтінімдерді қабылдаған күннен бастап кемінде күнтізбелік 15 (он бес) және 45 (қырық бес) күннен аспайды;"

56-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"56. Бағдарламалық - нысаналы қаржыландыруға қатысуға өтінімдерді аккредиттелген ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектілері, сондай-ақ дербес білім беру ұйымдары осы Қағидаларға 5-қосымшаға сәйкес конкурс жариялаған уәкілетті органға немесе салалық уәкілетті органға береді.

Өтінім беру кезінде ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық бағдарламаларды орындауға арналған шығындардың егжей-тегжейлі есебін қамтитын шығыстар сметасының қаржылық-экономикалық негіздемесі ұсынылады, оны конкурстық құжаттаманы қалыптастыру кезеңінде ескеру қажет.

Берілген өтінімдерді уәкілетті орган немесе конкурс жариялаған салалық уәкілетті орган МФТС жүргізу және Заңның 37-бабының 5-тармағына сәйкес конкурсқа өтінімдерді қабылдаудың соңғы мерзімі өткеннен кейін 3 (үш) жұмыс күні ішінде тиісті ҰҒС қарау үшін сараптама орталығына жібереді.

Ұлттық қауіпсіздік және қорғаныс саласындағы өтінімдерді қоспағанда, ҰҒК қарайтын өтінімдердің тізбесі сараптама орталығының интернет-ресурсында орналастырылуға тиіс.";

57-тармақтың бірінші бөлігі мынадай редакцияда жазылсын:

"57. Қолданбалы ғылыми зерттеулер бойынша нысаналы бағдарлама алуға үміткер қатысушы қоғамдық, гуманитарлық ғылымдар, атом энергиясын пайдалану, ұлттық қауіпсіздік пен қорғаныс ғылымын қамтамасыз ету саласындағы қолданбалы ғылыми зерттеулерді қоспағанда, бағдарламаларды қажетті ресурстармен, оның ішінде қаржылық ресурстармен ішінара қамтамасыз ете отырып, жеке әріптестің қатысуын қамтамасыз етеді.";

62 және 63-тармақтар мынадай редакцияда жазылсын:

"62. Бағдарламалық-нысаналы қаржыландыруға арналған конкурстың нәтижесі бағдарламалық-нысаналы қаржыландыруға арналған әрбір өтінім бойынша қабылданған және Заңның 37-бабының 7-тармағына сәйкес уәкілетті орган немесе салалық уәкілетті орган бекіткен ҰҒК шешімдері болып табылады.

63. Бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру конкурсының нәтижелері ұлттық қауіпсіздік және қорғаныс саласындағы нәтижелерді қоспағанда, конкурс жариялаған уәкілетті органның немесе салалық уәкілетті органның интернет-ресурстарында орналастырылуға жатады.";

67-тармақтың:

бірінші бөлігі мынадай редакцияда жазылсын:

"67. Ғылыми, ғылыми-техникалық бағдарламаны іске асыру және ағымдағы жылы қаржыландыру, қаржыландыруды тоқтату сараптама орталығы ұсынатын ғылыми, ғылыми-техникалық бағдарламаларды іске асыру мониторингінің нәтижелері мен олардың нәтижелілігіне негізделген ҰҒК шешіміне сәйкес жүзеге асырылады. Мәлімделген мақсаттарға және күтілетін нәтижелерге қол жеткізілмеген кезде, сондай-ақ аралық немесе қорытынды есептер және мониторинг нәтижелері бойынша МФТС теріс қорытындысын алған кезде бағдарламаларды қаржыландыру тоқтатылады. Бөлінген қаражат мақсатсыз пайдаланылған кезде, осы қаражат ҰҒК шешім қабылдаған сәттен 30 (отыз) күнтізбелік күн ішінде тиісті бюджеттің кірісіне қайтарылуға жатады.";

сегізінші бөлігі мынадай редакцияда жазылсын:

"Ғылыми бағдарламаның мақсаттарын өзгерту құқығынсыз түпкілікті нәтижелердің тиімді орындалуын және қол жеткізілуін қамтамасыз ету мақсатында бағдарламаның ғылыми жетекшісі қаражатты күнтізбелік жылға бекітілген жалпы көлем шеңберінде шығындар баптары арасында қайта бөледі.";

он үшінші бөлігі мынадай редакцияда жазылсын:

"Ғылыми, ғылыми-техникалық бағдарламаларды іске асырудың барлық кезеңі аяқталғаннан кейін сараптама орталығы өз сайтында бағдарламалар бойынша ақпаратты (атауы, өтінім беруші, ғылыми жетекші, іске асыру кезеңі, қаржыландыру сомасы, өтінімнің қысқаша абстрактісі, жылдар бойынша алынған нәтижелердің күтілетін нәтижелері мен аннотациясы, толық библиографиялық сипаттамасы бар жарияланған жарияланымдардың тізбесі) күнтізбелік 30 (отыз) күн ішінде жариялайды және бағдарламалардың қорытынды есептерін орындалған ғылыми, ғылыми-техникалық бағдарламалар ғылыми зерттеулердің нәтижелерін кешенді бағалауды жүзеге асыру үшін, қызметтік пайдалану үшін мемлекеттік құпиялар туралы мәліметтерді қамтитын және қызметтік пайдалануға арналған бағдарламаларды қоспағанда 3 (үш) жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясына жібереді.";

мынадай мазмұндағы он төртінші бөлікпен толықтырылсын:

"Жобалардың іске асырылуына және қаражаттың мақсатты пайдаланылуына қоғамдық бақылауды қамтамасыз ету үшін Сараптама орталығы жариялайтын ақпарат ресми веб-сайт арқылы жұртшылыққа жарияланады және қаражаттың жұмсалуды мен мониторинг нәтижелері туралы деректерді қамтиды.";

69-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"69. Заңға сәйкес айқындалған заңды тұлға гранттық қаржыландыруға ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті коммерцияландырудың неғұрлым перспективалы жобаларын айқындау үшін конкурс ұйымдастырады, өткізеді және шарт жасасады.";

80-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"80. Гранттық қаржыландыруға арналған конкурстың нәтижелері Заңның 36-бабының 10-тармағына сәйкес ұлттық қауіпсіздік және қорғаныс саласындағы нәтижелерді қоспағанда, конкурс жариялаған уәкілетті органның немесе салалық уәкілетті органның интернет-ресурстарында орналастырылуға жатады.";

91-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"91. Уәкілетті орган бекіткен іргелі зерттеулерді жүзеге асыратын ғылыми ұйымдардың тізбесіне енгізілген мемлекеттік ғылыми ұйымдар мен мемлекеттің жүз пайыз қатысатын ғылыми ұйымдарды қаржыландыру археология, астрономия, астрофизика, атом энергиясы, шығыстану, өнер, тарих, мәдениет, әдебиет, математика және механика, білім беру, саясаттану, дінтану, әлеуметтану, философия, этнология, тіл

білімі салаларында және өзге де салаларында, Заңның 38-бабының 1-тармағына сәйкес уәкілетті орган айқындайтын іргелі ғылыми зерттеулер жүргізуге бөлінеді.";

96-тармақтың бірінші бөлігі мынадай редакцияда жазылсын:

"96. Өтінімдерді уәкілетті орган олар келіп түскен күннен бастап 3 (үш) жұмыс күні ішінде Заңның 38-бабының 1-тармағының талаптарының сақталуы, оның ішінде:";

106-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"106. ЖҒТК-ның іргелі ғылыми зерттеулерді қаржыландыру туралы оң шешімі негізінде уәкілетті орган Заңның 38-бабына сәйкес іргелі ғылыми зерттеулерді жүзеге асыратын ғылыми ұйымдардың тізбесін бекітеді.";

мынадай мазмұндағы 7-тараумен толықтырылсын:

"7-тарау. Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органының мемлекеттік тапсырысы шеңберінде қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламалар бойынша есептерді қаржыландыру және бекіту тәртібі

116. Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың жергілікті атқарушы органдары (бұдан әрі – жергілікті атқарушы органдар) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органының мемлекеттік тапсырысы шеңберінде Заңның 36-бабының 1-тармағына сәйкес ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектілерін гранттық қаржыландыруды жүзеге асырады.

117. Жергілікті атқарушы органның мемлекеттік тапсырысы шеңберінде гранттық қаржыландыру облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органының мемлекеттік тапсырысы шеңберінде қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламаларды жүргізуге және іске асыруға бөлінеді.

118. Жергілікті атқарушы орган жоспарланатын жылдың алдындағы жылдың 15 мамырына дейінгі мерзімде қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламаларды қаржыландыру үшін мемлекеттік жоспарлау жөніндегі жергілікті уәкілетті органға бюджеттік өтінімдерді ұсынады.

119. Мемлекеттік жоспарлау жөніндегі жергілікті уәкілетті орган бюджеттік өтінімдерді қарау қорытындылары бойынша қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламаларды қаржыландыру үшін қорытындылар қалыптастырады және оларды 20 (жиырма) жұмыс күні ішінде тиісті бюджет комиссиясының қарауына жібереді.

120. Жергілікті өкілді орган (мәслихат) (бұдан әрі – Мәслихат) шешім қабылдағаннан кейін жергілікті атқарушы орган тиісті мәслихаттың шешімімен мақұлданған қаражат шегінде конкурстық құжаттаманы әзірлеп, бекітеді және 20 (жиырма) жұмыс күні ішінде қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламалар бойынша конкурс жариялайды.

121. Жергілікті атқарушы органның мемлекеттік тапсырысы шеңберінде гранттық қаржыландыру жергілікті бюджетте көзделген қаражат шегінде конкурстық негізде жүзеге асырылады.

122. Қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламалар бойынша конкурсқа ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметтің аккредиттелген субъектілері, сондай-ақ тең шарттарда дербес білім беру ұйымдары қатысады.

123. Конкурслық құжаттама және гранттық қаржыландыруға арналған конкурс туралы хабарландыру мынадай мәліметтерді қамтиды:

- 1) конкурс жариялаған тиісті атқарушы органның атауы;
- 2) қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламалар бойынша гранттық қаржыландыруға арналған конкурстың мақсаты;
- 3) конкурсқа қатысуға өтінімнің нысаны мен мазмұнына қойылатын талаптар;
- 4) ғылыми басшыға және зерттеу тобына қойылатын біліктілік талаптары, сондай-ақ гранттық қаржыландыру жобаларының нәтижелілігін қамтамасыз етуге ықпал ететін өзге де біліктілік талаптары;
- 5) конкурс жариялаған жергілікті атқарушы органның конкурстық құжаттама бойынша түсіндіруді жүзеге асыратын жауапты тұлғалары туралы деректер;
- 6) өтінімдерді қабылдаудың соңғы мерзімі конкурс жарияланған күннен бастап күнтізбелік 30 (отыз) күннен аспайды;
- 7) ғылыми-техникалық тапсырма, оның ішінде қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламалар бойынша күтілетін нәтижелерге қойылатын талаптар;
- 8) атқарушы органның мемлекеттік тапсырысын орындауға арналған шарттың жобасы.

124. Гранттық қаржыландыру конкурсына қатысуға өтінім осы Қағидаларға 5-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жасалады.

Гранттық қаржыландыруға қатысуға өтінімдерді аккредиттелген ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектілері, сондай-ақ дербес білім беру ұйымдары конкурс жариялаған атқарушы органға береді.

125. Жергілікті атқарушы органның мемлекеттік тапсырысы шеңберінде қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламалар бойынша конкурсты жергілікті атқарушы орган жариялайды, хабарландыру конкурс жариялаған жергілікті атқарушы органның интернет-ресурсында орналастырылуға тиіс.

126. Конкурс жариялаған атқарушы орган жергілікті атқарушы органның мемлекеттік тапсырысы шеңберінде гранттық қаржыландыруға өтінімдерді конкурсқа өтінімдерді қабылдаудың соңғы мерзімі өткеннен кейін 3 (үш) жұмыс күні ішінде сараптама орталығына жібереді.

127. Сараптама орталығы өтінімдерді алған сәттен бастап күнтізбелік 7 (жеті) күн ішінде мемлекеттік және жергілікті бюджеттен бұрын қаржыландырылған зерттеулермен қайталану фактілерінің болмауына тексеру жүргізеді және қорытындыны конкурс жариялаған атқарушы органға жібереді.

128. Сараптама орталығының қорытындысын алғаннан кейін атқарушы орган конкурстық өтінімдерді қарау және қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламаларды қаржыландыру бойынша шешімдер қабылдау үшін конкурстық комиссия құрады.

Конкурстық комиссияның құрамы мәслихат, жергілікті атқарушы органдар, қоғамдық бірлестіктер өкілдері, ғалымдар, сарапшылар қатарынан қалыптастырылады.

129. Конкурстық комиссияның құрамы кемінде 11 (он бір) адамнан тұратын мүшелердің тақ санынан тұрады.

130. Конкурстық комиссияның отырысы, егер оған конкурстық комиссия мүшелері санының кемінде үштен екісі, оның ішінде отырысқа нақты уақыт режимінде интернет-ресурстарды пайдалану арқылы қатысқандар қатысса, заңды болып табылады.

131. Конкурстық комиссияның жаңа құрамының бірінші отырысында ашық дауыс беру арқылы, конкурстық комиссияның отырысына қатысатын кеңес мүшелерінің жай көпшілік даусымен кворум болған кезде конкурстық комиссияның төрағасы сайланады және конкурстық комиссияның хатшысы айқындалады.

Жергілікті атқарушы органның өкілі комиссияның төрағасы болып тағайындалмайды. Конкурстық комиссияның хатшысы оның мүшесі болып табылмайды және жергілікті атқарушы орган қызметкерлерінің арасынан айқындалады.

132. Конкурстық комиссияның шешімі конкурстық комиссия мүшелерінің отырысына қатысатын қарапайым көпшілік дауыспен ашық дауыс беру арқылы қабылданады. Конкурстық комиссияның шешімі хаттамамен ресімделеді.

133. Конкурстық комиссия комиссияға ұсынылған материалдарды жан-жақты, толық және объективті қарауды қамтамасыз ету мақсатында консультациялар мен түсініктемелер алу үшін ғылымның нақты саласы бойынша сарапшылар мен мамандарды тартуға құқылы.

134. Конкурстың нәтижесі жергілікті атқарушы органның мемлекеттік тапсырысы шеңберінде гранттық қаржыландыруға әрбір өтінім бойынша қабылданған және атқарушы органның басшысы бекіткен конкурстық комиссияның шешімдері болып табылады.

135. Жергілікті атқарушы органның мемлекеттік тапсырысы шеңберінде гранттық қаржыландыруға арналған конкурстың нәтижелері конкурс жариялаған атқарушы органның интернет-ресурстарында орналастырылуға тиіс.

136. Атқарушы орган конкурстық комиссияның шешімі негізінде 15 (он бес) жұмыс күнінен артық емес мерзімде ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет

субъектісімен жергілікті атқарушы органның мемлекеттік тапсырысына шарт жасасады

137. Шарт жасалғаннан кейін ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектілері жергілікті бюджеттен қаржыландырылатын ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламаларды және жергілікті атқарушы органның мемлекеттік тапсырысы шеңберінде орындалған қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламалар бойынша есептерді Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 31 наурызда № 149 бұйрығымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 10885 болып тіркелген) бекітілген Мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламаларды мемлекеттік есепке алу қағидаларын және олардың орындалуы жөніндегі есептерді бекіту талаптары негізінде сараптама орталығына мемлекеттік есепке ұсынады.

138. Жобаны немесе бағдарламаны іске асырудың қаржы жылының қорытындылары бойынша күнтізбелік жоспарға сәйкес атқарушы орган жергілікті атқарушы органның мемлекеттік тапсырысы шеңберінде орындалған қолданбалы ғылыми, ғылыми-техникалық жобалар мен бағдарламалар бойынша есептерді күнтізбелік 30 (отыз) күн ішінде бекітеді."

2. Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитеті заңнамада белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықтың Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркелуін;

2) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің ресми интернет-ресурсында орналастыруды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау жетекшілік ететін Қазақстан Республикасының Ғылым және жоғары білім вице-министріне жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

*Қазақстан Республикасының
Ғылым және жоғары білім министрі*

С. Нурбек

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының
Ауыл шаруашылығы министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының
Денсаулық сақтау министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының
Еңбек және халықты

әлеуметтік қорғау министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының

Қаржы министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының

Қорғаныс министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының

Мәдениет және ақпарат министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының

Оқу-ағарту министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының

Өнеркәсіп және құрылыс министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының

Төтенше жағдайлар министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының

Ұлттық экономика министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының

Ұлттық қауіпсіздік комитеті

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының

Экология және табиғи

ресурстар министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының

Энергетика министрлігі

"КЕЛІСІЛДІ"

Қазақстан Республикасының

Цифрлық даму, инновациялар

және аэроғарыш өнеркәсібі

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК